

sahâbî arasında yer aldı. Saîd amcasının kızı ve Ömer'in kız kardeşi Fâtıma ile, Ömer de onun kız kardeşi Âtike ile evliydi. Mekkeliler'in Hz. Peygamber'i öldürme kararını uygulamak üzere harekete geçen Ömer, kız kardeşi Fâtıma'nın müslüman olduğunu öğrenince Saîd b. Zeyd'in evine giderek onu hanımı ile birlikte tartakladı. Ancak Saîd'in sabırlı davranması ve sorulara inandırıcı cevaplar vermesi üzerine Ömer onları bıraktı ve okunan Kur'an'ı dinledikten sonra iman etmeye karar verdi.

Saîd müşriklerden çok eziyet gördü ve hanımıyla birlikte Medine'ye hicret etti. Resûlullah onu Râfî' b. Mâlik, diğer bir rivayete göre ise Übey b. Kâ'b ile kardeş ilan etti. Medine'de Resûl-i Ekrem'in yakın çevresinde bulunan Zeyd, Mekke müşrikleri başta olmak üzere Hz. Peygamber aleyhinde faaliyet gösterenler hakkında bilgi toplama konusunda önemli görevler yaptı. Bedir Gazvesi'ne sebep olan Mekkeliler'in Suriye kervanı hakkında bilgi toplamakla görevlendirildiği için savaşa fiilen katılmadı; ancak ganimetten payı tam olarak verildi ve gördüğü hizmete karşılık cihad sevabını da alacağı kendisine müjdelendi (Hâkim, III, 495).

Uhud ve Hendek gazveleri, Hudeybiye Antlaşması, Mekke'nin fethi, Huneyn ve Tebük Seferi ile Vedâ haccında bulunan Saîd, Resûl-i Ekrem'in vefatından sonra da önemli görevler üstlendi. Hz. Ebû Bekir'in halife seçilmesi sırasında ortaya çıkan ihtilâfları gidermek için büyük gayret gösterdi. Hz. Ebû Bekir, vefatından önce yerine halife bırakacağı kimse ile ilgili genel eğilimi araştırırken onun da görüşüne başvurdu. Ecnâdeyn Savaşı'nda (13/634) ordu kumandanı Hâlid b. Velid'in tâlimatıyla süvari birliklerine, bu savaşa bozguna uğrayarak Fihl'e kaçan Bizans ordusuyla yapılan Fihl Muharebesi'nde piyade birliklerine kumanda etti ve her iki savaşın kazanılmasına büyük katkı sağladı. Yine kumandanlardan biri olarak katıldığı Yermük Savaşı'nda ve Dimaşk'ın fethinde önemli roller üstlendi. Ebû Ubeyde b. Cerâh kendisine Dimaşk valiliğini teklif edince o bunun yerine cihadi tercih etti. Hz. Ömer, vefatından önce oluşturduğu altı kişilik hilâfet şûrasına aşere-i mübeşşereden sağ kalanları aldığı halde onu dahil etmemesi yakın akraba olmalarıyla izah edilmektedir.

Hz. Osman'ın hilâfeti döneminde Irak'ta bulunan arazileri dolayısıyla zaman zaman Kûfe'ye gittiği ve burada oturduğu

bilinen Saîd b. Zeyd fitne olaylarının ortaya çıkmasından sonra Medine'ye çekildi ve iç çekişmelerden uzak bir hayat yaşadı. Hz. Osman ve Ali dönemlerinde her ikisi hakkında yapılan kötü propagandaları önlemeye çalıştı. Gördüğü haksızlıklara müdahale etmekten çekinmez, shap aleyhinde bulunanlara şiddetle karşı çıkardı. Kûfe'de Hz. Ali ve diğer sahâbîler aleyhinde konuşan birini uyardığı ve ona, bir sahâbinin Resûlullah ile kısa bir süre bulunup gördüğü bir hizmet sebebiyle yüzünün tozlanmasının sonradan gelenlerden birinin Hz. Nûh kadar yaşayıp güzel işler yapmasından daha hayırlı olduğunu söylediği rivayet edilmiştir (*Müsned*, I, 187; Ebû Dâvûd, "Sünne", 9). Hayatının son dönemlerini Medine yakınında bulunan Akik vadisindeki evinde ziraatla uğraşarak geçiren Saîd b. Zeyd 50 (670) veya 51 (671) yılında vefat etti. Techiz ve tekfin işleriyle komşusu Sa'd b. Ebû Vakkâs ilgilendi. Cenaze namazını Abdullah b. Ömer'in kıldırmasından sonra Medine'ye götürülerek Cennetü'l-bakî'a defnedildi. Kûfe'de öldüğü ve cenaze namazını Mugire b. Şu'be'nin kıldırıldığına dair rivayet muteber kabul edilmemiştir.

Saîd b. Zeyd, Hz. Peygamber'den mükerreleriyle birlikte kırk sekiz hadis nakletmiş olup rivayetleri *Kütüb-i Sitte*'de yer almaktadır. Ahmed b. Hanbel onun mükerrelerle beraber otuz hadisini tahrîc etmiştir (*Müsned*, I, 187-190). Buhârî ve Müslim'in *el-Câmî'u's-şâhih*'lerinde yer alan üç hadisinden ikisi ittifakla (Buhârî, "Bed'ü'l-halk", 2, "Tıb", 20; Müslim, "Mü-sâkât", 138, 139, "Eşribe", 157, 158), biri sadece Buhârî tarafından tahrîc edilmiştir ("Menâkıbü'l-enşâr", 34, 35; "İkrâh", 1). Başlıca râvileri Abdullah b. Ömer, Amr b. Hureys ve Ebû't-Tufeyl gibi sahâbîlerle oğlu Hişâm, Zir b. Hubeyş, Urve b. Zübeyr b. Avvâm, Saîd b. Müseyyeb, Humeyd b. Abdurrahman b. Avf, Kays b. Ebû Hâzim, Ebû Osman en-Nehdî, Muhammed b. Sîrîn ve Abbas b. Sehl b. Sa'd gibi tâbiilerdir. En meşhur rivayeti cennetle müjdelenen on sahâbinin isimlerinin topluca zikredildiği hadistir (Tirmizî, "Menâkıb", 26, 28).

BİBLİYOGRAFYA :

Müsned, I, 187-190; İbn İshak, *es-Sîre*, s. 124; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, III, 379-385; İbn Kuteybe, *el-Ma'ârif* (Ukkâşe), s. 245-246; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir* (nşr. Hamdî Abdülmecid es-Selefi), Beyrut, ts. (Dâru İhyâ'it-türâsî'l-Arabî), I, 148-154; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), III, 495-498; Ebû Nuaym, *Hilye*, I, 95-97; a.m.f., *Ma'rifetü's-şahâbe* (nşr. M. Râzî b. Hâc Osman), Medine-Riyad 1408/1988, II, 3-19; İbn Hazm, *Esmâ'ü's-şahâbeti'r-ru-*

vât (nşr. Seyyid Kesrevî Hasan), Beyrut 1412/1992, s. 82; İbn Abdülber, *el-İst'âb* (Bicâvî), II, 614-620; İbnü'l-Cevzî, *Telkîhu fihûmi ehli'l-eşer* (nşr. Ali Hasan), Kahire 1975, s. 119-120, 365-366; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe*, II, 235-237; Muhibbüddin et-Taberî, *er-Riyâzû'n-nağire fi menâkıbi'l-aşere*, Beyrut 1405/1984, IV, 337-344; Zehbî, *A'lâmü'n-nübelâ*, I, 124-143; İbn Hacer, *el-İşâbe* (Bicâvî), III, 103-105; a.m.f., *Tehzîbü't-Tehzîb*, Beyrut 1404/1984, IV, 30-31; Yahyâ b. Ebû Bekir el-Âmirî, *er-Riyâzû'l-müstedâbe* (nşr. M. Abdülkâdir Atâ v.dğr.), Beyrut 1409/1988, s. 103-106; Şevkânî, *Derrü's-sehâbe* (nşr. Hüseyin b. Abdullah el-Ömerî), Dimaşk 1411/1990, s. 257-258; A. J. Wensinck, "Sa'îd b. Zayd", *IA*, X, 81-82; a.m.f. - G. H. A. Juynboll, "Sa'îd b. Zayd", *Et'2* (İng.), VIII, 857. MEHMET EFENDİOĞLU

SÂİDÎ AİLESİ (بيت الصاعدية)

Gazneliler ve Selçuklular döneminde Horasan'da önemli görevler üstlenmiş bir aile.

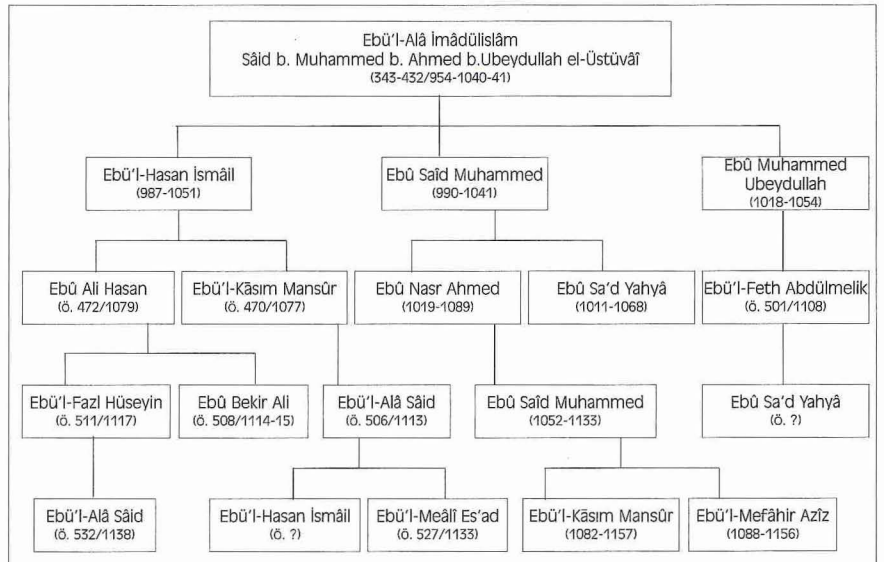
IV. (X.) yüzyılın sonlarından itibaren Horasan bölgesinde ilim, dindarlık, idarecilik, kadılık, fetva, eğitim ve öğretimle meşhur olan saygın ailelerden biridir. Ataları Ebû'l-Alâ İmâdü'lislâm Saîd b. Muhammed el-Üstüvâî'ye nisbetle Saîdiyye olarak anılan ailenin soyu hakkında kaynaklarda bilgiye rastlanmamaktadır. Ancak Üstüvâî'nin Saîd b. Muhammed b. Ahmed b. Ubeydullah b. Muhammed b. Abdurrahman şeklindeki soy zincirine bakılacak olursa ailenin Arap asıllı olduğu, atalarının fetihler sırasında Horasan diyarına gelip yerleştiği söylenebilir. Saîdî ailesine adını veren ve döneminde Horasan'da "şeyhü'l-Hanefiyye" olarak tanınan Saîd b. Muhammed el-Üstüvâî, Gazneli Mahmud ve oğulları döneminde Nişâbur'da müftülük, ardından uzun süre kadılık görevi üstlendi ve 432'de (1040-41) ölünceye kadar kendi medresesinde öğrenci yetiştirdi (bk. ÜSTÜVÂÎ). Nişâbur ve çevresinde kadılık görevi uzun yıllar onun oğulları ve torunları tarafından yerine getirildi (Sem'ânî, *el-Ensâb*, I, 135; İbrâhim b. Muhammed es-Sarîfînî, s. 277; Kureşî, II, 43, 265; Mahmûd b. Süleyman el-Kefevî, vr. 163^a; Temîmî, IV, 82).

Saîdî ailesinin tanınmış diğer fertleri şunlardır: 1. Ebû'l-Hasan İsmâil b. Saîd (ö. 443/1051). Saîd b. Muhammed'in en büyük oğludur. Önce Rey ve çevresinin kadılığını üstlendi, daha sonra kâdilkudât oldu, arkasından Nişâbur ve yöresinin kadılığını yaptı. 402 (1012) yılında babasıyla birlikte hacc gitti. Tuğrul Bey'in elçisi olarak Fâris'e giderken İzec'de vefat etti. Cenazesi Nişâ-

bur'a getirilip Sikketü'l-kassârîn Mezarlığı'nda babasının yanına defnedildi (İbrâhim b. Muhammed es-Sarîfînî, s. 141; Zehebî, *Târîhu'l-İslâm: sene 441-460*, s. 76-77; Kureşî, I, 410-411; Mahmûd b. Süleyman el-Kefevî, vr. 163^a; Temîmî, II, 190-191). **2.** Ebû Saîd Muhammed b. Saîd (ö. 433/1041). Saîd b. Muhammed'in ikinci oğludur. Abdülgâfir el-Fârisî, oğlu şeyhülislâm ve kâdilkudât Ebû Nasr Ahmed b. Muhammed ez-Zeynebî kanalıyla ondan rivayette bulundu (Kureşî, III, 175; Mahmûd b. Süleyman el-Kefevî, vr. 163^a). **3.** Ebû Muhammed Ubeydullah (Abdullah) b. Saîd (ö. 446/1054). Saîd b. Muhammed'in en küçük oğludur. Babasından, Sayra ve onların neslinden hadis dinledi ve rivayette bulundu. Zâhidler gibi yaşamayı tercih etti (İbrâhim b. Muhammed es-Sarîfînî, s. 325-326; Zehebî, *Târîhu'l-İslâm: sene 481-490*, s. 182; Kureşî, II, 311; Temîmî, IV, 169-170). **4.** Ebû Ali Hasan b. İsmâil b. Saîd (ö. 472/1079). Ebû Ya'lâ Hamza el-Mühelbelî, Abdullah b. Yûsuf, İbn Abdân ve diğerlerinden hadis dinledi (İbrâhim b. Muhammed es-Sarîfînî, s. 198; Zehebî, *Târîhu'l-İslâm: sene 471-480*, s. 68; Kureşî, II, 47-48; Temîmî, III, 48). **5.** Ebû'l-Kâsım Mansûr b. İsmâil b. Saîd (ö. 470/1077). Ailenin ilim, takvâ, fetva ve hitabette ileri gelenlerindendir. Dedesi ve Esamm'ın öğrencileri İbn Abdân, Ebû Bekir el-Hîrî ve Ebû'l-Kâsım es-Serrâc'dan hadis aldı. Ondan başta oğlu Ahmed ve Abdülgâfir el-Fârisî olmak üzere pek çok kimse hadis rivayet etti. Horasan, Mâverâünnehir ve Irak'a seyahatler yaptı. Bir müddet babasının yerine kadılık görevinde bulundu, daha sonra kâdilkudât oldu (İbn Asâkir, V, 344; VIII, 162; İbrâhim b. Muhammed es-Sarîfînî, s. 480-481; Zehebî, *Târîhu'l-İslâm: sene 481-490*, s. 429; Kureşî, III, 507). **6.** Ebû Sa'd Yahyâ b. Muhammed b. Saîd (ö. 460/1068). Dedesinden hadis aldı. Kendisinden kardeşinin oğlu Muhammed b. Ahmed b. Muhammed rivayette bulundu. Nişâbur'dan sonra Rey yöresi kadılığı yaptı ve orada vefat etti (İbrâhim b. Muhammed es-Sarîfînî, s. 531-532; Kureşî, III, 597-598; İbn Kutluboğa, s. 83). **7.** Ebû Nasr Ahmed b. Muhammed b. Saîd ez-Zeynebî en-Nisâbü'rî (ö. 482/1089). Şeyhülislâm, kâdilkudât ve reis-i Nişâbur lakaplarıyla anılırdı. Dedesi, babası ve amcası Ebû'l-Hasan İsmâil'den hadis dinledi. Ayrıca Bağdat'ta Ebû't-Tayyib et-Taberî'den ve Buhara'da Ebû Sehl el-Kelâbâzî'den hadis aldı. Selçuklular'ın elçisi olarak Mâverâünnehir'e gitti. Nişâbur'da vefat etti ve Sikketü'l-kassârîn'de aile kabristanına defnedildi (İb-

nü'l-Cevzî, XVI, 284; İbrâhim b. Muhammed es-Sarîfînî, s. 118-120; Zehebî, *A'lâmü'n-nübelâ*, XIX, 7-8; *Târîhu'l-İslâm: sene 481-490*, s. 74-76; Kureşî, I, 279-281; Temîmî, II, 54-55; Leknevî, s. 34-35). **8.** Ebû'l-Feth Abdümelik b. Ubeydullah b. Saîd (ö. 501/1108). Anne tarafından dedesi Kâdilkudât Ebû Muhammed Abdullah b. Hüseyin'den hadis dinledi. Müftülük ve müderrislik yaptı (İbrâhim b. Muhammed es-Sarîfînî, s. 362; Kureşî, II, 473). **9.** Ebû'l-Fazl Hüseyin b. Hasan b. İsmâil b. Saîd (ö. 511/1117). Dedesi Kâdilkudât Ebû'l-Hasan İsmâil, Ebû'l-Hüseyin Abdülgâfir ve İbn Mesrûr el-Kencerûzî'den hadis dinledi. Kadılık yaptı. Nişâbur'da vefat etti ve aile kabristanına defnedildi (Sem'ânî, *et-Taḥbîr*, I, 230; İbrâhim b. Muhammed es-Sarîfînî, s. 216-217; Kureşî, II, 103; Temîmî, III, 125). **10.** Ebû'l-Alâ Saîd b. Mansûr b. İsmâil b. Saîd (ö. 506/1113). Hârizm kadılığı, kâdilkudâtılık, hatiplik, vâizlik ve müderrislik yaptı. Babası, dedesi, Ebû Osman İsmâil b. Abdurrahman es-Sâbü'nî ve Abdülgâfir el-Fârisî'den hadis dinledi. Hacca giderken Bağdat'a uğradı, orada bir müddet kaldı ve tekrar Nişâbur'a döndü. İmâmü'l-Haremeyn el-Cüveynî ondan övgüyle söz eder. Sâlih el-Müeddib kendisinden *el-Erba'în fî menâkıbı Ebî Ḥanîfe ve aşâbihi* adıyla bir eser tahrîc etti (İbnü'l-Cevzî, XVII, 129; İbnü'l-Esîr, *el-Kâmil*, IX, 148; İbrâhim b. Muhammed es-Sarîfînî, s. 280; Zehebî, *Târîhu'l-İslâm: sene 501-510*, s. 140-141; Safedî, XVI, 241; Kureşî, II, 268; Temîmî, IV, 83-84). **11.** Ebû Saîd Muhammed b. Ahmed b. Muham-

med b. Saîd (ö. 527/1133). Şeyhülislâm ve müsnid-i Horasan lakaplarıyla tanınırdı. Babası Ebû Nasr ve amcası Ebû Sa'd Yahyâ'dan hadis dinledi. Bağdat'a gitti ve orada hadis rivayet etti. Sem'ânî, döneminde Nişâbur'da kadılık ve riyâsetin ona geçtiğini, uzun yıllar yaşadığını, çok hadis rivayet ettiğini ve Nişâbur'da öldüğünü belirtmektedir (*et-Taḥbîr*, II, 74; ayrıca bk. İbnü'l-Cevzî, XVII, 280; Zehebî, *A'lâmü'n-nübelâ*, XIX, 591; *Tezkiretül-huffâz*, IV, 1288; Yâfî, III, 193; Safedî, II, 66; Kureşî, III, 60-61). **12.** Ebû'l-Meâlî Es'ad b. Saîd b. Mansûr b. İsmâil b. Saîd (ö. 527/1133). Başta babası ve dedesi olmak üzere ailenin diğer fertlerinden ve dönemindeki hadisçilerden hadis dinledi. Kâdilkudâtılık yaptı. Nişâbur'da el-Câmiu'l-kadîm'in Hanefîler'e ait olan hatiplik, vâizlik ve müderrisliğini üstlendi. Ebû'l-Kâsım İbn Asâkir, Bağdat'ta ondan hadis rivayet etti. Nişâbur'da vefat etti (İbn Asâkir, V, 344; VIII, 162; XLII, 513; İbnü'l-Cevzî, XVII, 278; İbrâhim b. Muhammed es-Sarîfînî, s. 174; Safedî, IX, 15; Kureşî, I, 382-383; Temîmî, II, 166). **13.** Ebû'l-Kâsım Burhâneddin Mansûr b. Muhammed b. Ahmed b. Muhammed b. Saîd (ö. 552/1157). Babası Ebû Saîd ve dedesi Ebû Nasr'dan hadis dinledi. Sem'ânî onunla defalarca görüştü. Nişâbur'da kadılık yaptı. Ağır başlı, ibadete düşkün ve kadılığında dürüstlüğüyle tanınan bir âlimdi. Vaktinin çoğunu Nişâbur'da el-Câmiu'l-kadîm'de itikâfla geçirirdi. Nişâbur'da vefat etti (Sem'ânî, *et-Taḥbîr*, II, 315-316; İbnü'l-Esîr, *el-Kâmil*, IX, 419; Zehebî, *A'lâmü'n-nübelâ*, XX, 294; *Târîhu'l-*

İslâm: sene 551-560, s. 105-106; Kureşî, III, 510). 14. Ebû'l-Mefâhîr Azîz b. Muhammed b. Ahmed b. Muhammed b. Sâid (ö. 551/1156). Ebû Bekir b. Halef, Ebû'l-Kâsım Abdurrahman el-Vâhidî, Ali b. Muhammed el-Cûzcânî ve başkalarından hadis dinledi. Kendisinden Abdürrahîm b. Abdülkerîm es-Sem'ânî hadis rivayet etti. Nişâbur'da kadılık yaptı (Zehebî, *Târîhu'l-İslâm: sene 551-560*, s. 57; Kureşî, II, 526-527; İbn Hacer, III, 951).

BİBLİYOGRAFYA :

Üstüvâî, *Kitâbü'l-İ'tikâd* (nşr. Seyit Bahçivan), Beyrut 1426/2005, neşredenin girişi, s. 9-107; Sehmî, *Târîhu Cürçân* (nşr. Muhammed Abdülmuîd Han), Beyrut 1407/1987, s. 509; Hatîb, *Târîhu Bağdâd*, IX, 344-345; Muhammed b. Hüseyin el-Beyhakî, *Târîh* (trc. Yahyâ el-Haşşâb – Sâdik Neş'et), Beyrut 1982, s. 213, 603-604; Şîrâzî, *Tabakâtü'l-fukahâ'*, s. 145; Sem'ânî, *el-Ensâb*, I, 134-135; a.m.f., *et-Taḥbîr fi'l-mu'cemi'l-kebir* (nşr. Münîre Nâcî Sâlim), Bağdad 1395/1975, I, 230, 332; II, 74, 315-316; İbn Asâkir, *Târîhu Dimaşk* (Amrî), V, 344; VIII, 162; XLII, 513; İbnü'l-Cevzî, *el-Müntazam* (Atâ), XV, 378; XVI, 284; XVII, 129, 278, 280; Abdülkerîm b. Muhammed er-Râfîî, *et-Tedvîn fi ahbâri Kazvîn* (nşr. Azîzullah el-Utâridî), Beyrut 1407/1987, II, 291; İbnü'l-Esrî, *el-Lübâb*, I, 52; a.m.f., *el-Kâmil* (nşr. M. Yûsuf ed-Dekkâk), Beyrut 1987, VIII, 248; IX, 148, 308, 419; İbrâhîm b. Muhammed es-Sarîfînî, *el-Müntehab min Kitâbi's-Siyâk*, Beyrut 1993, s. 118-120, 141, 162, 174, 198, 216-217, 277-278, 280, 304, 325-326, 362, 432, 480-481, 531-532, 535; Zehebî, *A'lâmü'n-nübela'*, XVII, 507-508; XIX, 7-8, 591; XX, 294; a.m.f., *Tezki-retü'l-huffâz*, IV, 1288; a.m.f., *Târîhu'l-İslâm: sene 421-440*, s. 342-343; a.e.: *sene 441-460*, s. 76-77; a.e.: *sene 471-480*, s. 66, 68; a.e.: *sene 481-490*, s. 74-76, 182, 429; a.e.: *sene 501-510*, s. 140-141; a.e.: *sene 551-560*, s. 57, 105-106; a.m.f., *el-Yber*, II, 264, 344; Yâfîî, *Mir'âtü'l-cenân* (nşr. Halîl el-Mansûr), Beyrut 1997, III, 193; Safe-dî, *el-Vâfi*, II, 66; IX, 15; XVI, 232-233, 241; Kureşî, *el-Cevâhirü'l-muḍḍiyye*, I, 7, 279-281, 382-383, 410-412; II, 43, 47-48, 103, 261, 265-266, 268, 311, 473, 526-527; III, 60-61, 175, 507, 510, 511, 597-598; IV, 247; İbn Hacer, *Tebşîrü'l-müntebih*, III, 951; İbn Tağrîberdî, *en-Nücümü'z-zâhire*, V, 32; İbn Kutluboğa, *Tâcü't-terâcim fi tabakâti'l-Hanefiyye*, Bağdad 1962, s. 29, 83; Mahmûd b. Süleyman el-Kefevî, *Keṭâ'ibü a'lâmi'l-ahyâr min fuḩahâ'i mezhebi'n-Nu'mâni'l-muḩtâr*, Süleymaniye Ktp., Hâlet Efendi, nr. 630, vr. 68^{a-b}, 163^a-164^a; Temîmî, *et-Tabakâtü's-seniyye*, II, 54-55, 166, 190-191; III, 48, 125; IV, 82-84, 169-170; *Keşfü'z-zunûn*, II, 1393; İbnü'l-İmâd, *Şezerât*, V, 154; Leknevî, *el-Fevâ'idü'l-behiyye*, s. 34-35, 83, 111; Sezgin, *GAS* (Ar.), I/5, s. 54-55; Seyit Bahçivan, "el-Kâdî Ebû'l-'Alâ' Şâ'îd b. Muhammed el-Üstüvâ'î ve'l-beytû's-Şâ'îdî ba'deh ve Kitâbühü'l-İ'tikâd", *Sû İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sy. 10 (2000), s. 217-250.

SEYİT BAHCIVAN

SÂİL

(bk. DİLENCİLİK).

SAINT JEAN ŞÖVALYELERİ

(bk. DÂVİYYE ve İSBİTÂRİYYE).

SAİR

(الستير)

Tutuşturulmuş alevî ateş anlamında cehennem isimlerinden biri

(bk. CEHENNEM).

SAİT FAİK ABASIYANIK

(1906-1954)

Cumhuriyet devri hikâyecisi.

18 Kasım 1906'da Adapazarı'nda doğdu. Babası Adapazarı'nın yerli ailesi Abasızzâdeler'den Müdâfaa-i Hukuk Cemiyeti'nde çalışarak İstiklâl madalyası alan, bir ara belediye başkanlığı yapan (1922) Mehmed Fâik Bey, annesi Adapazarı'nda geniş arazi sahibi Hacı Rızâ Bey'in kızı Makbûle Hanım'dır. Varlıklı bir aile içinde büyüyen Sait Faik yabancı dilde eğitim veren Rehber-i Terakkî'deki ilk öğretiminden ardından iki yıl Adapazarı İdâdisi'ne devam etti. İşgal yılları ve Milli Mücadele sonrası ailesiyle beraber İstanbul'a taşındı (1926). Bir süre İstanbul Lisesi'nde okudu ve disiplin cezasıyla gittiği Bursa Lisesi'nden mezun oldu (1928). Aynı yıl Dârülfünun Edebiyat Fakültesi'ne yazıldıysa da avare yaşayışı sebebiyle iki yıl sonra babasının isteğiyle ekonomi eğitimi için İsviçre'nin Lozan ve oradan Fransa'nın Grenoble şehrine gitti. Burada gördüğü dört yıllık düzensiz eğitim (1931-1934) ve yaşadığı bohem hayatı yüzünden babasının geri çağırmasıyla diploma alamadan Türkiye'ye döndü (1934). Bir süre Halıçoğlu Ermeni Yetim Mektebi'nde Türkçe öğretmenliği yaptı. Babasının verdiği sermaye ile açtığı ticarethaneyi yürütemedi. Adliye muhabiri olarak *Haber* gazetesine mahkeme röportajları hazırladı. 1939'da babasının ölümü üzerine geride kalan mülklerin geliri ve yazılarıyla geçindi. Hiç evlenmeyen ve bohem yaşayışını devam ettiren Sait Faik alkol düşkünlüğü yüzünden siroz hastalığına yakalandı (1945). 1951'de tedavi için gittiği Fransa'dan kısa bir süre sonra döndü. Sıklaşan krizler sebebiyle yatırıldığı hastahane 11 Mayıs 1954'te öldü ve Zincirlikuyu Mezarlığı'nda toprağa verildi. Sait Faik modern edebiyata hizmetlerinden dolayı 1953 Mayıs'ında Amerika Birleşik Devletleri'ndeki uluslararası Mark

Twain Derneği'nin onur üyeliğine seçilmiştir. Ölümünden sonra annesi Burgazada'daki evlerini Sait Faik Müzesi olarak bağışlamış ve her yıl en iyi hikâyeye kitabına verilmek üzere bir Sait Faik armağanı tesis etmiştir.

Lise yıllarında önce şiir, ardından hikâyeye denemeleriyle edebiyata yöneldiği bilinen Sait Faik'in yayımlanan ilk hikâyesi "Uçurtmalar" *Milliyet* gazetesinde (9 Aralık 1929), ilk şiiri "Hamal" *Mektep* dergisinde (21 Ocak 1932) çıkmıştır. Daha sonra gittikçe artan bir tempo ile kendini hemen tamamiyle hikâyeye yazmaya vermiştir. İlk hikâyelerinde Maupassant tarzında ve Ömer Seyfeddin, Refik Halit Karay, Reşat Nuri Güntekin gibi hikâyecilerin etkisinde yazarken Fransa dönüşü kendine mahsus bir hikâyeye dili geliştirmiştir. Bu dönemin ilk hikâyelerinde (*Semaver*, 1936) o yılların modası olan toplumcu-gerçekçi akımına kapılmış, ardından ferdî problemlere ağırlık vermeye başlamıştır. Günlük yaşayışındaki gözlem ve tecrübelerle dayandığı izlenimini veren bu hikâyelerde zor şartlara rağmen hayata seveerek katlanan küçük insanları ele almış, bunların yaşantılarını ve gözlemlerini konu edinmiştir. Hemen bütün hikâyelerinde görülen kendini anlatır bir ifade tarzı bunların bir çeşit hâtırahikâyeye türüne girebileceği şeklinde değerlendirilmiştir. Pek az yazarda görülebilecek şekilde 206 hikâyesinden 169'unun ben merkezli oluşu bu değer yargısını desteklemektedir. Bu sebeple hikâyelerindeki olaylar okuyucu üzerinde yaşanmış izlenimi bırakmış, çevresindekiler bunlardan birçoğunun tanığı olduklarını ifade etmiştir. Ekserisi toplumun alt kesiminden olan kahramanları az şeyle mutlu olabilen, hayatın tabii bir gereği olarak kaderlerine razı olan insanlardır. Ağırlıklı biçimde fakir semtlerde ve gecekonduarda yaşayanları, iş-

Sait Faik Abasıyanık

